

Kyrkans diakoner i uppror

Sjuka drivs ut i arbetslöshet. Barn växer upp i fattigdom. Diakoner samlas nu i upprop till regeringen: Vi kan inte vara tysta när man sparkar på dem som redan ligger.

Text: Bitte Lundborg

Bild: Jens Lennartsson

Peter Juhlin är diakon i Möllevången-Sofielunds församling i Malmö. Ett område med en hel del droger och där många fattiga bor. Tillsammans med två andra församlingar drivs en *Träffpunkt* dit människor kommer för att äta billigt och få stöd och hjälp. Många barnfamiljer med ensamstående förälder söker sig dit, liksom pensionärer med låg pension. Andra är asylsökande och flyktingar som gömmer sig. Trycket på kyrkans tjänster tycks öka alltmer.

– Vi väntar med oro på vad som ska hända i september. Då börjar de som varit sjukskrivna att bli utförsäkrade, säger Peter Juhlin.

Diakoner inom Svenska kyrkan slår larm till regeringen om följderna av de nya hårdare reglerna inom sjukförsäkringen. I sitt arbete möter dessa kyrkans socialarbetare många människor som känner sig utlämnade som en följd av hårdare regler och

dessutom kränkta av den retorik som regeringen använder sig av. "Arbetslinjen" är det som ska minska utanförskapet – men var finns rehabilitering och stöd för att komma tillbaka eller ens komma *in i* arbetslivet?

I november förra året skrev diakonerna i Visby stift tillsammans med öns frivilligorganisationer ett upprop mot den nya allt hårdare sjukförsäkringspolitiken. Uppropet, riktat till regeringen, fick gehör och underskrifter också av diakoner i andra stift, bland annat Gävleborg, Västerås och Härnösand.

Även i Lunds stift har diakonerna gjort ett eget upprop för välfärden och manar kommunpolitiker och regionpolitiker om större hänsyn till sjuka och utsatta människor.

Biskop Antje Jackelén ställer sig bakom uppropet, "ett mycket bra initiativ". Hon skriver i ett uttalande bland annat, att kyrkans diakoner har ett ansvar att uppmärksamma när människor faller igenom samhällets skyddsnät och kommer i kläm mellan olika myndigheter. Diakonerna lovar i sin vigning att försvara människors rätt och stå på de förtrycktas sida.

"Lunds stifts diakonala arbete efterfrågas i mycket hög grad. Särskilt idag när den ekonomiska tillbakagången har satt sina spår i samhället och bland människorna." Biskopen i Lunds stift Antje Jackelén.

I Visby-uppropet skröder diakonerna inte orden om vilka konsekvenser det har blivit av regeringens målsättning att minska antalet sjukskrivna radikalt. I sig är detta givetvis inget fel, menar de, men sätten att åstadkomma detta är tveksamma. Ett exempel är att landstingen belönas via den så kallade sjukvårdsmiljarden när de sänker sjukfrånvaron.

– Man köper läkarna att sjukskriva färre för att förbättra landstingens ekonomi. Hur detta kan försvaras med tanke på principerna om människovärde och solidaritet har vi svårt att se, skriver diakonerna i sitt upprop.

Nu visade det sig vara svårt nå fram till makten med dessa synpunkter. Diakon Marie Larsson i Visby domkyrkoförsamling bollades fram och tillbaka i telefon eller kopplades bort. När en politisk sakkunnig hos ministern fick klart för sig att det handlade om kritik mot regeringen fick Marie Larsson veta att det var osäkert om det skulle finnas tid att titta på ärendet.

Därför reste representanter för frivilligorganisationerna från Gotland till Stockholm, i hopp om att få överlämna uppropet personligen till ministern.

Regeringskansliets reception ville inte ens ta emot skrivelsen. I stället fick de lämna in det invid en godsmottagning och gotlänningarna fick resa hem med oförrättat ärende. Nästa steg för att nå fram till ministern var att e-posta diakonernas upprop till regeringen plus en berättelse om det hela hanterats.

– Hur fungerar demokratin när regeringen inte vill ta emot synpunkter som inte stämmer överens med deras egna? En regering måste kunna ta och bemöta kritik, säger Marie Larsson som anser att hanteringen varit oprofessionell.

Till sist, i mars månad, frigjorde statsrådet Cristina Husmark Pehrsson tid under ett besök på Gotland för ett möte med diakoner och representanter för frivilligorganisationer. Hon bad ödmjukt om ursäkt för att skrivelsen nonchalerats och det blev, enligt deltagarna, ett bra samtal. Men i sak var hennes budskap som tidigare att arbetslinjen råder. Regeringen gör vad den ska, problemet är hur myndigheter arbetar.

– Samtidigt är det ju regeringen som beslutat om stora neddragningar inom Försäkringskassan, kommenterar Marie Larsson.

Bakgrunden till uppropet är att diakonerna möter allt fler sjuka människor som blivit eller riskerar att bli utförsäkrade från sjukförsäkringen och därmed tvingas vända sig till socialtjänsten. Oro finns hos många: vad händer med oss sjuka

när försäkringskassan anser att vi kan klara av att arbeta, trots att den egna läkaren anser att vi fortfarande är sjuka?

– På arbetsförmedlingen får du veta att du är sjuk – då blir det socialtjänsten och kyrkan som återstår, konstaterar Marie Larsson.

Att inte vara frisk och gå ut i öppen arbetslöshet innebär bara att rent statistiskt flytta människor från en tabell till en annan i statistiken.

I oktober 2008 gav regeringen ut Sveriges strategirapport för social trygghet och social delaktighet 2008–2010. Det som nu pågår i sjuka människors vardag stämmer inte överens med det som sägs där, enligt diakonerna.

I sitt arbete möter de alltfler sjukskrivna med läkarintyg som i möte med försäkringskassan känt sig djupt kränkta och nedtryckta. De känner att de inte har existensberättigande eller människovärde kvar. Långtidssjukskrivna tärs av oro och ångest. Hur ska man hanteras enligt den nya sjukförsäkringslagens bestämmelser, där det finns risk att sjukskrivningen inte godkänns eller förlängs? Detta lägger en ytterligare börda på sjukdomen.

”Vi kan inte stillatigande se på hur människovärdet devalveras. Vi kan inte längre se hur alltfler människor far illa och hur standard och livskvalitet ständigt försämras för utsatta grupper och enskilda individer. Vi kräver att principerna om människovärde och solidaritet åter ska få råda. Människor ska kunna vara delaktiga i samhället med vettig ekonomisk status, även om individen inte kan återgå i tjänst/arbete och diagnostiserad sjukdom av läkare föreligger.”

Marie Larsson berättar att uppropet från Visby stift har fått många positiva reaktioner men även några kritiska invändningar: Vänsterretorik!

Men att formuleringar som: "Vi kan inte längre stillatigande se på hur människovärdet devalveras. Allt fler människor far illa och standard och livskvalitet försämras ständigt för utsatta grupper och enskilda individer." Att sådana formuleringar skulle vara vänsterretorik anser Marie Larsson vara helt fel, och hon påminner om att diakoner tidigare – då en annan regering satt vid makten – protesterade kraftfullt mot två-tredjedelssamhället.

– Vårt ämbetsuppdrag som diakoner är att protestera mot orättvisor och när svaga människor far illa. Så är det idag. Detta ingår i den profetiska diakonin och det spelar ingen roll vilka som sitter vid makten.

– Vi kan inte och ska inte vara tysta när man sparkar på dem som redan ligger, tillägger Marie Larsson. Det är vad som händer just nu i vårt samhälle och det smärtar oss djupt att möta dessa kränkta människor som sårats på grund av lagens system.

Som kyrka står vi alltid på de svagas sida. Som diakoner är det självklart för oss att reagera när människor far illa på grund av politiska beslut, säger Karin Bergendorff som är ordförande i diakonförbundet i Lunds stift, en organisation som samlar 80 yrkesverksamma diakoner. Vid årsmötet i mars

beslutade man att skicka sitt *Upprop för välfärden* till kommunalråd, regionråd och landstingsråd i Skåne och Blekinge län.

Många människor kontaktar diakonerna för att berätta om hur svårt det har blivit att få hjälp hos kommunen, landstinget, arbetsförmedlingen och försäkringskassan. De blir hänvisade fram och tillbaka, har svårt att förstå beslut som fattas, får allt mindre pengar att leva av och blir ibland helt hänvisade till sig själva utan hjälp eller stöd.

2006 levde 229 000 barn i fattigdom i Sverige, enligt professor Tapio Salonen i en rapport för Rädda Barnen. Det är nästan vart tionde av landets två miljoner barn. De som har det sämst är barnfamiljer med en förälder samt invandrarfamiljer.

"De nya regler som gäller i socialförsäkringssystemet kan ytterligare förvärra situationen för många barnfamiljer. Om många blir utförsäkrade kommer allt fler att tvingas leva på socialbidrag. Det betyder att barnfattigdomen kommer öka drastiskt," skriver diakonerna i Lunds stift i sitt *Upprop för välfärden*.

"Vi ser att dagens samhällsutveckling motverkar de mål som finns lagstadgade i kommunallagen och socialtjänstlagen."

För så är det ju, att en stor del av kommunernas och landstingens verksamhet styrs av beslut i riksdag och regering. Men ändå kvarstår kommunernas ansvar enligt kommunallagen och socialtjänstlagen, konstaterar diakonerna och uppmanar politikerna att göra sitt yttersta för särskilt utsatta kommuninvånare.

Peter Juhlin i Möllevången-Sofielunds församling berättar att Träffpunktens diakoner och socionomer, fyra personer, delar ut matkassar och kläder. Reda pengar kan de sällan bistå med, däremot kan de hjälpa till att söka pengar ur fonder. Kontakter med myndigheter, läkare och advokater och hjälp att

överklaga olika beslut hör till deras vardag.

Det är svårt att klara sig på socialbidraget och lika svårt är det ofta för dem som ligger precis över den riksnorm som gäller. De som har barn har det särskilt besvärligt. Föräldrar vill ge barnen det som deras kamrater har, dator, kläder och aktiviteter på fritiden. Det är tungt att se att ens barn skiljer ut sig som fattigt.

– Det är en tuff värld för barn idag, säger Peter Juhlin.

bitte.lundborg@comhem.se